

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**PRIVIRI ASUPRA CONCEPTULUI DE "METODICĂ" ÎN ACTIVITATEA DE EXPERTIZĂ
JUDICIARĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.12

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Olga CATARAGA*

Abstract: *A view on the "methodology" concept in the activity of judicial expertise in the Republic of Moldova. The article presents an analytical paper setting out the causes and ways of solving the process of judicial expertise in the Republic of Moldova with methodological scientific content. Because of the confusion of some fundamental notions of the knowledge process in the field of judicial expertise, there are impediments, which have negative consequences overall judicial process in the country. Due to the analysis and the explanations provided in the article, the work becomes clear and the actions necessary to achieve the omission of the deficiencies in the judicial process."*

Keywords: *judicial co-operation; methodology; fundamental notions, confusion.*

ACTUALITATEA TEMEI

În ultimii 5-6 ani, actorii procesului judiciar operează tot mai des cu termenul „metodologie” în contextul regulilor și procedurilor necesar de respectat în procesul de efectuare a expertizelor judiciare de diferite specialități.

Sunt chiar cazuri de respingere a rapoartelor de expertiză în instanță, pe motiv că nu au fost efectuate în conformitate cu ”metodologii aprobate” [2].

În legătură cu aceasta în strategia de reformare a sectorului de justiție, a fost planificată Acțiunea 2.3.1 p.6 ”Elaborarea metodologiilor de efectuare a fiecărui tip de expertiză judiciară”, dar lucrurile nu s-au schimbat, așa numitele ”metodologii” nici până în prezent nu au fost elaborate și nici aprobate (strategia a fost implementată încă în din 2011) [1].

Cu regret, menționăm, că anume din motivul confuziei noțiunilor ”metodologie” și ”metodică” se întâmplă acestea.

Desigur, la prima vedere se pare că aceste două noțiuni sunt similare și la urma urmei nu are mare importanță cum se vor numi "metodologii" sau "metodici" acele acte; dar în cazul nostru, acest lucru duce la imposibilitatea elaborării actelor de suport calitative pentru practica de expertiză judiciară.

Totul începe de la viziunea greșită asupra conceptului de „metodologie” și ”metodică” în activitatea de expertiză judiciară, cu referire la care, considerăm că sunt necesare anumite clarități, pe care ne vom strădui să le prezentăm în lucrare.

OBIECTIVELE LUCRĂRII

De ce s-a creat o astfel de situație în domeniul discutat?

De notat, că o situație similară celei de la noi a fost evitată în alte țări prin faptul, că au fost elaborate metodici pentru specialitățile de expertiză, care ulterior s-au pașaportizat și catalogat, astfel, asigurând suport metodico-științific transparent întregii activități de expertiză judiciară [7].

ANALIZE, CONSTATĂRI

Cu adevărat, că în întreaga lume și în special în Europa în domeniul de expertiză judiciară este pus accent pe implementarea sistemelor de management adecvate, care fără un suport de felul descris mai sus nu este conceput [4,5].

În continuare, ținem să specificăm câteva momente importante în înțelegerea corectă a noțiunilor de ”metodologie” și ”metodică” și a sarcinilor necesar de realizat.

Greșit este stipulată în strategie, dar și în activitatea practică a procesului judiciar noțiunea ”metodologie”. Punctul de vedere al oamenilor de știință din domeniul expertologiei, în mai multe lucrări [6, 7], este axat pe următoarele definiții ale acestor noțiuni: **Metodologia expertizei judiciare**, se concepe ca o învățătură despre metodele, mijloacele, structura și organizarea logică a procesului de cercetare expertuală. Pe când diferitele ”metodici” de efectuare a expertizelor judiciare sunt percepute ca nivelul următor al cunoștințelor metodologice – nivelul metodicii și tehnicii de cercetare, deoarece ”metodica expertizei” este un sistem de prescripții (categorice sau alternative) despre alegerea și aplicarea în anumită consecutivitate și în anumite condiții (existente sau create) a metodelor și mijloacelor de soluționare a problemelor expertuale, și respectiv, prevederile **metodicii de efectuare a expertizei** poartă un caracter mai puțin general, decât al metodologiei.

Urmare celor relatate, atenționăm, asupra faptului că **metodologia** desemnează un sistem de principii și norme de organizare a cercetării, riguros stabilite prin intermediul cărora sunt elaborate metode, procedee și tehnici de cercetare.

Metodologia expertizei judiciare nu cumulează mecanic metodicile de expertiză, cu atât mai mult nu le substituie. În metodologie sunt concentrate cele mai generale prevederi, care sunt comune practic tuturor cercetărilor de expertiză, independent de clasă, gen, tip, specialitate.

Un compartiment important al metodologiei expertizei judiciare ca proces de cunoaștere îl prezintă învățătura despre metodele de cercetare de acest fel (expertuale). Anume metodele (de comun cu mijloacele) prezintă instrumentul, cu ajutorul căruia se soluționează sarcinile expertuale. În același timp, menționează savanții, nu există fundament obiectiv pentru a echivala noțiunile "metodă" și "metodologie", deoarece prin "metodă" în cel mai general sens se are în vedere modalitatea de atingere a scopului anume, soluționarea unei probleme concrete, totalitatea de procedee și operațiuni de cunoaștere practică sau teoretică a realității [7]. Metodologia cercetării expertuale cumulează cunoștințe despre:

- Metodele (procedee, modalități) științifice trebuie de utilizat în procesul cunoașterii obiectelor de expertiză;
- Prin care procedee, modalități științifice este necesar de efectuat anumite proceduri de examinare;
- Conținutul metodelor (procedeele, operațiunilor) concrete de cunoaștere a obiectelor de expertiză;
- Modul de legătură a metodelor în procesul de cunoaștere a obiectelor de expertiză.

Orice metodă de cercetare, aplicată anume la efectuarea expertizelor judiciare, are specificul său, determinat de scopul și sarcinile examinării expertuale. Specificul se referă mai întâi de toate la metodele științelor de bază, parte a cărora sunt expertizele judiciare de genul respectiv. Dar și metodele generale de cunoaștere, utilizate în acest domeniu, se caracterizează cu un anumit grad de specificitate, determinat de particularitățile, practic, ale tuturor elementelor structurale de realizare ale acestor metode:

- Subiectul care le aplică – expertul judiciar care posedă cunoștințe speciale și are un statut procesual aparte;
- Obiectele de acțiune – obiectele cercetării expertuale, care au statut întărit legal;
- Condițiile de realizare a metodelor - sunt stabilite de lege prin modul de efectuare a expertizei judiciare;
- Mijloacele cu ajutorul cărora se realizează, - dispozitive, permise pentru aplicare la efectuarea expertizelor judiciare.

Urmare, metodologia expertizei judiciare, în calitate de proces de cunoaștere, metodicele de expertiză și metodele utilizate la efectuarea expertizelor formează un sistem integrat, orientat spre realizarea scopurilor și soluționarea obiectivelor cercetării expertuale și în final, aflarea adevărului în cauză.

Aceste lucruri impun elaborarea metodicilor după niște principii unice.

În încercarea totalizării prevederilor științifice în acest sens [6,7,8], considerăm ca la elaborarea metodicilor de efectuare a expertizelor judiciare trebuie de luat în calcul următoarele aspect, care pe drept sunt recunoscute ca -

Principii generale de elaborare a metodicilor, anume:

1. Specificul obiectelor examinate;
2. Caracterul informației, extrase din corpurile delictive și alte obiecte prezentate expertului;
3. Procedura juridică de efectuare a expertizei.

În context ținem să menționăm, că metodică de expertiză poate fi elaborată numai după stabilirea sarcinii concrete și a obiectului expertizei de specialitate (genul) respectivă. Eficacitatea metodicii de efectuare a expertizei depinde de metodele utilizate și condițiile de aplicare a mijloacelor tehnice.

În continuare, atenționăm, asupra tipurilor de metodici [9].

Clasificarea metodicilor de expertiză judiciară

Metodicile de efectuare a expertizelor se clasifică în: - metodici: - de gen (clasă); - tipice și metodici specifice [7,8].

a/ Metodica de gen (clasă) prezintă totalitatea de metode și mijloace ce servesc la efectuarea expertizelor de clasa dată. Ea este apropiată de descrierea etapelor procesului de investigare expertuală la general, dar se deosebește de acesta prin specificul caracteristic conținutului acestor etape, condiționat de particularitățile sarcinilor și obiectelor expertizei și indicarea metodelor și mijloacelor de examinare utilizate la efectuarea expertizelor de genul dat.

b/ Metodica tipică – totalizare a experienței de soluționare a sarcinilor expertuale tipice. În anumite situații, ele se aplică de către expert fără modificări. Metodicile-tip se elaborează de către subdiviziunile coordonatoare de expertiză judiciară, ce asigură unicitatea și consecutivitatea la examinarea tuturor obiectelor independent de genul/specialitatea de expertiză.

În procesul de formare a lor metodicile tipice se bazează pe recomandări metodice – propuneri de realizare a lucrărilor de cercetare științifică; hotărârilor conferințelor științifice, seminarelor științifico-practice, consultațiilor metodice.

Pentru ca metodică de expertiză judiciară să capete statut de metodă tipică, ea trebuie să parcurgă etapele de aprobare și implementare. Fiecare metodică de expertiză trebuie să conțină:

1. Elementele de bază – un set de date de identificare și

2. Structura – sub formă de consecutivitate logică totalitatea etapelor de desfășurare a procesului.

1. Elemente de bază:

- autorul;
- denumirea;
- entitatea care a elaborat-o;
- date despre aprobare;
- date bibliografice;

2. Structura:

- 2.1. sarcinile de expertiză (competențele);
- 2.2. obiectele cercetării;
- 2.3. enumerarea întrebărilor-tip;
- 2.4. enumerarea subsarcinilor (pentru metodicile complexe) și a sarcinilor concrete;
- 2.5. obiectele de cercetare pentru subsarcinile expertuale;
- 2.6. principiile de soluționare a subsarcinilor;
- 2.7. totalitățile indicilor ce caracterizează obiectul;
- 2.8. utilajul, materialele și reactivele;

- 2.9. consecutivitatea acțiunilor expertului;
- 2.10. formularea concluziilor de către expert;
- 2.11. literatura de bază utilizată.

c/ Metodica specifică – caracteristică pentru soluționarea unei probleme concrete și este rezultatul modificării, completării sau adaptării metodicii tipice, în urma abordării euristice de către expert a modului de soluționare a problemei înaintate.

Metodicile specifice, care constituie algoritmul de acțiuni ale expertului, executate pentru soluționarea obiectivelor expertizei judiciare concrete se conturează pe măsura formării acestor programe și se conține în textul raportului de expertiză. Generalizarea metodicilor specifice poate fi făcută prin analiza practicii de expertiză, pregătirea unor treceri în revistă sau publicații de autor.

Din această clasificare științifică a metodicilor, este evident, că pentru SRSJ, dar și în activitatea practică de expertiză, inclusiv pentru pregătirea către acreditarea laboratoarelor de expertiză, importante sunt **metodicile – tip – care constituie fundamentul științific al activității practice de expertiză.**

Totodată, în scopul asigurării uniformității metodicilor tipice este necesară:

- unificarea lor,
- pașaportizarea și
- catalogarea.

CONCLUZII

Din cauza abordării confuze a termenului „metodologie” și, respectiv, a procesului de elaborare a ”metodologiilor”, de către factorii de decizie (mă refer la actorii procesul judiciar) se întâmplă lucruri banale de tipul cerințelor de anulare a expertizelor, pe motiv, că laboratorul în care au fost efectuate nu are ”metodologii aprobate”; includerea în diferite planuri de dezvoltare a acțiunilor imposibil de realizat, etc. – toate având pe final impact asupra intereselor persoanelor care se adresează instanțelor, organelor de urmărire penală, procuraturii pentru soluționarea situațiilor importante din viață și activitate, astfel, lezându-le dreptul la un proces echitabil în termeni rezonabil.

BIBLIOGRAFIE

1. Strategia de reformare a sectorului justiției în R. Moldova. Pilonul II. Justiția penală. Raport anual 2016.
2. Încheierea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 20.12.2016 pe Dosarul Nr. 1-189/16
3. Российский энциклопедический словарь, б. 2001Кн.1.с.940
4. Москвина Т.П. ISBN 978-5-93295-730-1 Аккредитация в судебной экспертизе. 2013 г.
5. Нестеров А.В. Методология объективизации судебно-экспертной деятельности. 2013 г.

6. Подкорытов Г.А. О природе научного метода. Л., С.940.
7. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. М., 1997.
8. Энциклопедия судебной экспертизы М., 1999.
9. <http://bib.social/deyatelnost-rozyisknaya-sledstvieoperativno/sudebnaya-ekspertiza-grajdanskom.html>

* Centrul Național de Expertize Judiciare, mun. Chișinău, R. Moldova; cataraga@cna.md.